

проблем адаптації в середовищі здорових однолітків.

Список використаних джерел

1. Єременко І. Проблеми формування концепції уроку у спеціальній школі / І. Єременко // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб. – К.: Інститут дефектології АПН України, 2000. – № 1. – С. 51.
2. Ілляшенко Т. Затримка психічного розвитку у дітей: причини виникнення та корекція / Т. Ілляшенко // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: наук. метод. зб. – К., 2000. – 164 с.
3. Колупаєва А. Інноваційні підходи до навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку / А. Колупаєва // Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал. – Рівне, 2004. – № 1. – С. 25–31.
4. Компанець Н. Формування довільної поведінки у дітей з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня / Н. Компанець // Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. збірник. – К.: Інститут дефектології АПН України, 2000. – №1. – С. 62.
5. Логопедія: підручник / за ред. М. К. Шеремет. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 376 с.

References

1. Yeremenko, I. 2000. Problemy formuvannya kontseptsii uroku u spetsialnii shkoli [Problems of forming the concept of a lesson in a special school]. In: *Didactic and socio-psychological aspects of correctional work in a special school*. Kyiv: Institute of defectology of the National Academy of Sciences of Ukraine. p. 51.
2. Illiashenko, T. 2000. Zatrymka psykhychnoho rozvytku u ditei: prychnyny vynyknennia ta korektsiia [Mental retardation in children: causes and correction]. In: *Steps to competence and integration into society*. Kyiv.
3. Kolupaieva, A. 2004. Innovatsiini pidkhody do navchannia ditei z osoblyvostiamy psykhofizychnoho rozvytku [Innovative approaches to teaching children with special psychophysical development]. *New pedagogical thought*, 1, pp. 25–31.
4. Kompanets, N. 2000. Formuvannya dovilnoi povedinky u ditei z intelektualnymy porushenniamy lehkhoho stupenia [Formation of voluntary behavior in children with mild intellectual disabilities]. In: *Didactic and socio-psychological aspects of correctional work in a special school*. Kyiv: Institute of Defectology of the National Academy of Sciences of Ukraine. p. 62.
5. Sheremet, M. K. ed., 2010. *Lohopediia [Speech therapy]*. Kyiv: Slovo Publishing House.

УДК 005.336.2-043.83:378.011.3-057.87:378.016:37(045)

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІКИ

Пинзенік О. М.

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF HIGHER EDUCATION ACQUIRES IN THE PROCESS OF STUDYING PEDAGOGY

Pynzenyk Olena

У статті розкривається зміст та специфіка формування фахових компетентностей здобувачів вищої освіти у процесі вивчення дисципліни «Педагогіка». Досліджується вплив компетентнісного підходу на формування майбутніх педагогів.

Ключові слова: компетенція, компетентність, фахові компетентності, професійна підготовка.

The article has revealed the content and specifics of the formation of professional competencies of students of higher educational establishments in the process of studying the discipline «Pedagogy». It also has been studied the influence of the competence approach on the formation of future educators, the process of modernization of higher education involves the formation of competent specialists who have the ability to clearly navigate the problems of economic development of the state, the creation of a high-quality educational space that will ensure the introduction of significant changes in the provision of educational services.

Key words: *competence, competences, professional competences, professional training*

Інтенсивність розвитку інформатизації всіх галузей суспільного розвитку, необхідність оновлення технологій економічного потенціалу вимагають активного реагування на модернізацію системи забезпечення якісними освітніми послугами здобувачів вищої освіти. Фахівець нового виміру має володіти не тільки визначеним обсягом знань інформаційного характеру, умінь та навичок їх застосування у практичній діяльності, але й бути готовим до оновлення змісту та форм освітньої галузі, методів упровадження інновацій, постановку завдань, диференціацію шляхів їх розв'язання. Сам процес модернізації вищої освіти передбачає формування компетентних фахівців, які володіють здатністю чітко орієнтуватися у проблемах економічного розвитку держави, створення якісного освітнього простору, що забезпечить упровадження суттєвих змін у наданні освітніх послуг.

Саме тому упровадження компетентнісного підходу є актуальним у всіх сферах підготовки фахівців, що зумовлює відповідність стандартам готовності до професійної діяльності. Особливого значення набуває упровадження компетентнісного підходу у фаховій підготовці майбутніх педагогів, адже від сформованої сукупності професійних знань, умінь та навичок, а також особистісних якостей залежить успішна діяльність у сфері освіти як самого суб'єкта освітньої діяльності, так і об'єктів, які здобувають освіту.

Компетентнісний підхід визначається як спрямованість освітнього процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна та предметна (галузева) компетентності, є основним у формуванні як змісту освіти, так і його навчально-методичного забезпечення [6, с. 18]. Активне упровадження компетентнісного підходу в

освітній процес підготовки майбутніх педагогів забезпечує чітку мотивацію здобувачів до формування компетентностей, які є критеріями оцінки якості практичних умінь та навичок.

Фахова компетентність передбачає оволодіння інформацією, набуття умінь та навичок, вибір оптимальних шляхів їх реалізації у певній сфері життєдіяльності. Поняття компетентності перекликається з визначенням компетенції. У «Новому тлумачному словнику української мови» слово «компетенція» визначається як «добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи» [5, с. 874]. Компетенція майбутнього педагога виявляється в ході організації та керівництва освітнім процесом, застосуванні методик та технологій, максимальному врахуванні особистісно зорієнтованого підходу в освіті, здатності виконувати поставлені завдання на високому рівні.

Сутність та зміст визначених понять розглядаються у сучасних дослідженнях Н. Бібік, О. Локшиної, О. Пометун, О. Савченко та ін. Як засвідчують ґрунтовні дослідження, компетентнісний підхід включає в себе визначення загальних та спеціальних компетентностей, які створюють максимальну можливість участі об'єкта освітньої діяльності у визначених соціальних сферах, що сприяє як особистій реалізації, так розвитку суспільства. Основними у цьому процесі є ключові компетентності, які включають зміст комплексу знань, умінь та навичок, особистісних цінностей.

На думку Н. Бібік, «компетентність» – це оцінна категорія, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження» [2, с. 45]. Аналіз поняття «компетенція» дозволяє розуміти його як соціально закріплений освітній результат» [2, с. 47], тобто «компетенція» сприймається як похідне, вужче від поняття «компетентність» [2, с. 46].

О. Пометун характеризує компетентність як «спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у

процесі навчання» [2, с. 17], а компетенції вважає конкретизованими «на рівні навчальних освітніх предметів». Саме навчальні освітні предмети на думку дослідника уможливають часткове та загальне формування фахових компетентностей.

У час докорінного реформування освіти професійно-педагогічна підготовка майбутнього фахівця спрямована на формування освіченої, творчої, висококультурної особистості, створення умов для його особистісного та професійного розвитку, підготовки до життя в умовах конкуренції.

Основним завданням вищої педагогічної освіти є формування компетентного і всебічно освіченого спеціаліста, тому доцільним є упровадження в освітній процес дисципліни «Педагогіка», вивчення якої створює умови для підготовки висококваліфікованого фахівця, сприяє формуванню загальної та педагогічної культури здобувачів вищої освіти, становленню їх світогляду та професіоналізму, оволодінню методологічними, психолого-педагогічними і методичними основами організації освітнього процесу.

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення здобувачів вищої освіти із загальними основами педагогіки, що є базою, на якій будуються технології освітнього процесу.

Завдання вивчення дисципліни «Педагогіка»: засвоєння найважливіших педагогічних категорій і понять; ознайомлення з найбільш значущими та перспективними сучасними педагогічними ідеями й теоріями; оволодіння теоретичними основами використання методів науково-педагогічного дослідження; обґрунтування змісту сучасної освіти; розкриття принципів побудови системи освіти, її структури; визначення фізіологічних, психічних та поведінкових особливостей здобувачів, їх врахування в організації освітнього процесу; з'ясування чинників формування і розвитку особистості дитини; формування у здобувачів досвіду творчої педагогічної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні оволодіти знаннями про предмет і завдання педагогіки, її основні категорії, джерела і галузі

педагогіки, філософські основи педагогіки. При цьому основна увага акцентується на історію виникнення і становлення педагогічної професії, роль педагога у суспільному розвитку, його функції: навчальну, виховну, розвиваючу, адаптивну, гуманістичну. Майбутні педагоги вивчають специфіку педагогічної діяльності, опираючись на об'єкт, предмет та завдання педагогіки, її функції та основні педагогічні категорії.

Зміст дисципліни передбачає оволодіння здобувачами філософських основ педагогіки, вивчення філософських концепцій розвитку особистості та сучасних філософських течій в зарубіжній педагогіці, специфіки застосування філософського напрямку у вітчизняній педагогіці. При цьому значна увага акцентується на ціннісному (аксіологічному) підході до вивчення педагогічних явищ.

Загальна характеристика логіки і методів науково-педагогічних досліджень передбачає ознайомлення майбутніх педагогів з технологією, етапами і процедурою педагогічних досліджень, специфікою застосування емпіричних, теоретичних та математичних методів дослідження, методів вивчення педагогічного процесу в природних та спеціально змінених умовах, методів обробки результатів дослідження. Означений блок знань сприятиме застосуванню форм втілення результатів досліджень у практичну діяльність майбутнього педагога.

Тема «Управління в галузі освіти» спрямована на усвідомлення здобувачами вищої освіти сутності принципів управління системою освіти: принципу державотворення, науковості, демократизації, гуманізації, гласності, відкритості, регіональності, перспективності, цілеспрямованості, плановості, компетентності, оптимізації, ініціативи й активності, об'єктивності в оцінці виконання працівниками закладу своїх обов'язків, поєднання колегіальності з персональною відповідальністю, поєднання єдиноначальності й участі громадськості. Теоретичне вивчення змістового наповнення теми стане основою для дотримання названих основоположних понять у систему освітньої педагогічної діяльності.

Змістовий модуль «Теорія і технологія цілісного педагогічного процесу» передбачає загальне ознайомлення майбутніх педагогів з структурою освіти в Україні у відповідності до Закону України «Про освіту», складниками та рівнями освіти. Засвоєння теоретичного матеріалу є підґрунтям для усвідомлення понять про те, що освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства і держави, при цьому детально вивчається нормативно-правова база освіти в Україні, спрямована на пріоритетні напрями державної політики у сфері освіти.

Сутність поняття «зміст освіти» зорієнтований на джерела змісту освіти, державні нормативні документи, що його відображають: Державний стандарт початкової освіти, Базовий компонент дошкільної освіти, навчальні програми, шкільні підручники та посібники.

На основі отриманих знань здобувачі вищої освіти набувають умінь розкриття суті основних категорій педагогіки та використовувати їх у педагогічній діяльності, визначення змісту освіти, аналізу навчальних планів, програм та підручників, характеристики системи і структури освіти в Україні, аналізу різноманітних педагогічних явищ і процесів, проєктування та моделювання ходу протікання педагогічних явищ і ситуацій, розкриття суті та особливості чинників розвитку і формування особистості дитини.

Програмою дисципліни передбачено виконання практичних завдань: визначення групи методів дослідження освітнього процесу, складання анкет, тестових завдань та опитувальників, ознайомлення з сайтами закладів освіти, аналіз структури управління закладами та визначення основних принципів управління адміністрації закладу та ін.

Таким чином, дисципліна «Педагогіка» є одним з компонентів фахової освіти, тому що «фахова освіта являє собою систему, яка має внутрішню будову, взаємозв'язок компонентів, і яка функціонує як органічна частина вищого порядку – вищої освіти» [3, с. 26].

Формування фахових компетентностей, конкретизованих на рівні вивчення педагогіки визначає необхідність реалізації компетентнісного підходу, зорієнтованого на перехід з процесу здобуття знань, умінь та навичок на результат освіти в діяльнісному спрямуванні, що визначається унікальністю особистісних ресурсів та ключових компетенцій у сфері освіти. Цей підхід набуває визначальної ролі в сучасній системі професійної освіти, академічної підготовки фахівців [4].

Таким чином, вивчення дисципліни «Педагогіка» забезпечить формування системи фахових компетентностей, які є критеріями оцінки якості практичних умінь та навичок здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «КІС», 2004. – 112 с.
2. Лігоцький А. О. Проектування освітніх систем / А. О. Лігоцький. – К. : Техніка, 1994. – 50 с.
3. Микитюк С. О. Тенденції розвитку освіти в контексті ресурсного підходу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://asconf.com/rus/archive_view/49
4. Новий тлумачний словник української мови (у трьох томах). Том 1. А – К / укладачі: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Вид-во «АКОНІТ», 2006. – 926 с.
5. Технології інтеграції змісту освіти: зб. наук. праць / гол. ред. В. Р. Ільченко. – Полтава: ПОППО, 2013. – Вип. 5. – 264 с.

References

1. Ovcharuk, O. V. ed., 2004. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasniy osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy: biblioteka z osvithoi polityky [Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: library of educational policy]*. Kyiv: "KIS".
2. Lihotskyi, A. O. 1994. *Proektuvannia osvithnikh system [Designing educational systems]*. Kyiv: Technique.
3. Mykytiuk, S. O. *Tendentsii rozvytku osvity v konteksti resursnoho pidkhodu [Trends in the development of education in the context of the resource approach]*. Available at: http://asconf.com/rus/archive_view/49
4. Yaremenko, V. V., Slipushko, O. M. comp., 2006. *Novyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy (u trokh tomakh). Tom 1. A – K [New explanatory dictionary of the Ukrainian language (in three volumes). Volume 1. A - K]*. Kyiv: "ACONIT" publishing house.
5. Ilchenko, V. R. ed., 2013. *Tekhnolohii intehratsii zmistu osvity [Technologies of integration of educational content]*, 5.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>